

Riksantikvaren

Direktoratet for kulturmiljøforvaltning

Schweigaards gate 28

Pb. 1483 Vika

0116 Oslo

postmottak@ra.no

Stavanger, 13.06.2025

Høring av forslag til bevaringsstrategi for næringer og industriers kulturmiljø

Høringsuttalelse fra Norsk Oljemuseum

Vi viser til invitasjon til å delta i høringsrunden og takker for muligheten å bidra til utformingen av *Bevaringsstrategi for næringers og industriers kulturmiljø*. Strategiforslaget virker for oss i det vesentlige å være et hensiktsmessig utgangspunkt for den videre utarbeidelsen av strategien.

Først og fremst vil vi poengtere det prisverdige at Riksantikvaren aktivt løfter fram de utfordringene som (tradisjonelt) er knyttet til næringers og industriers kulturmiljø (s. 20 ff). Fremfor alt er dette knyttet til 1) Kunnskapshull, et utdatert kunnskapsgrunnlag og manglende bevissthet om kulturmiljøverdier, særlig knyttet til industriutviklingen i vår nære historie og 2) For lite helhetlig tilnærming i bevaring og formidling av næringers og industriers kulturmiljø

I forslaget til bevaringsstrategi for næringers og industriers kulturmiljø er det gjort flere prisverdige grep som i betydelig grad adresserer de manglene som er nevnt over. Likevel vil vi tillate oss å poengtere noen grep som vi mener ytterligere vil forbedre strategien.

Vårt hovedsyn er at den moderne petroleumsindustrien i Norge har vært og er så stor og kompleks og samtidsorientert at den i begrenset grad lar seg fange inn av tradisjonelle begreper og inndelinger.

Et gjennomgående trekk ved generelle nasjonale, regionale og lokale bevaringsstrategier som også skal inkludere olje- og gassindustrien er utfordringene ved å beskrive/analysere slike komplekse fenomener i nær fortid og samtid.

Petroleumsindustrien på land

Vi på Norsk Oljemuseum har førstehånds erfaring med hvor vanskelig det er å definere denne næringens strukturer (**på land**) inn i kulturmiljøfolden. Næringens dominans i samtiden står for ofte i

grell kontrast til hva som i praksis lar seg gjennomføre av vern for ettertiden. La oss nevne et konkret eksempel:

I Hinnavågen startet arbeide med å bygge de fleste store betongunderstellene (Condeeper) til oljeplattformen på norsk sokkel. Her ble verdens høyeste (Troll A) og tyngste (Gullfaks C) flyttbare konstruksjoner bygget fra midten av 1970-tallet og ca. 20 år framover. Dette industriområdet dominerte i flere tiår denne delen av sjøfronten ved Gandsfjorden mellom Stavanger og Sandnes.

Nærhet til by og sjø gjør dette til svært attraktive tomter. I dag står derfor kun «det skjeve tårn» igjen som et kulturminne om hva som foregikk her, men det er altså ikke mulig å få igjennom dette området som et kulturmiljø – fordi det i dag er i ferd med å bli gjenbygd av boligblokker og næringsbygg.

Petroleumsindustrien på sokkelen

Et annet element som er særegent ved og bidrar til petroleumsindustriens kompleksitet, ikke minst fra et bevaringsperspektiv, er utilgjengeligheten til installasjonene **ute på sokkelen**. Her finner vi det relevant å vise til Museumsforbundets høringsuttalelse (under overskriften «Kunnskapshull») som spesifikt peker på vårt museums arbeid gjennom snart 25 år når det gjelder å «tenke bevaring på en annen måte enn rent fysisk. Dette har Norsk Oljemuseum opparbeidet mye kompetanse på gjennom flere dokumentasjonsprosjekter for ulike oljefelt på norsk sokkel i tett samarbeid med Arkivverket og Nasjonalbiblioteket.»

Alle disse industriminneprosjektene, samt historieprosjektet i forbindelse med Equinors 50-årsmarkering i 2022 og dokumentasjonsprosjektet om Alexander L. Kielland-ulykken er samlet på nettstedet industriminne.no. Industriminneprosjektene har vært utført i tett samarbeid med Arkivverket og Nasjonalbiblioteket. Utvalget av hvilke felt/områder som skal bli gjenstand for et slikt industriminne-/dokumentasjonsprosjekt, er basert på vurderinger i publikasjonen [Olje- og gassfelt i Norge Kulturminneplan](#) (2012). Planen er under revisjon (blir nå kalt industriminneplan) som snart vil bli utgitt i bokform og på nett.

Oljeindustrien har tilført mye som er gått litt under radaren i strategiplanen, vi vil her nevne noen konkrete eksempler:

Vi mener det er bemerkelsesverdig at Norges viktigste bransje ikke er inkludert blant Riksantikvarens 15 prioriterte industrianlegg (s. 20). Den bør inkluderes for å gjøre listen over anlegg mer representativ når det gjelder norsk industrihistorie. Den nevnte [industriminneplanen](#) som Norsk Oljemuseum forvalter er en viktig ledetråd for denne type vurderinger.

Vi synes nok også at det er merkelig at det på side 19 i strategiplanen ikke er noen referanser til oljeindustrien som egen industrigren i det historiske oversikten.

Begrepsmessig mener vi at konseptet om hjørnesteinsbedrifter bør utvides til også å omhandle industrileverandørkjeden. Samtidig kan begrepet også komme litt i veien for moderne nærings-/industriklynger - i et slik perspektiv fremstår hjørnesteinsbedrift som noe datert.

En lignende problematisering kan gjøres med begrepet «særegen» i «særegen småindustri» (s. 34 f) - det kan det virke noe vagt definert. Kan «særegen» innbefatte små bedrifter tilhørende et klyngemiljø (jvf. diskusjonen om hjørnesteinsbedrift over)?

Et poeng angående faktaboksen på s. 28 er at petroleumsindustrien medførte betydelig arbeidsinnvandring fra USA, Storbritannia, USA, Frankrike og Nederland. Dette er ikke nevnt i boksen.

Angående deltema 3. *Industriens logistikk*, vil vi framheve mangfoldet – og i tillegg til de nevnte helikoptrene – supplyflåten, rørleggingsfartøy, multivessels osv. – selv om dette – som nevnt i strategiplanen s. 39 i hovedsak omfattes som et ansvarsområde for bevaringsstrategien for kystens kulturmiljø. Viktige landbaserte utgangspunkt for supplytrafikken er basene, f.eks. Dusavika og Tananger i Rogaland, Vestbase i Kristiansund. I tillegg kommer mottaksanlegg som f.eks. Melkøya og Kårstø.

Uavhengig av ståsted i klimadebatten, er det lite uenighet om at oljenæringen har vært med på å forme det moderne Norge.

Framtiden vil vise på hvilken måte overgangen til et bredere energitilfang vil ha strukturelle fellestrekk med tidligere omstillinger i norsk industrihistorie. I mellomtiden bør vi gjøre det vi kan for å bevare oljehistoriens industri- og kulturmiljøer – som et viktig utgangspunkt for å forstå Norges fortid, samtid og framtid. Og ikke minst er det et viktig poeng at det i strategiplanen tas høyde for den type særegenheter som forvaltningen av disse installasjonene vil medføre.

Norsk Oljemuseum håper denne høringsuttalelsen kan være et relevant bidrag i den videre utarbeidelsen av bevaringsstrategier, og imøteser en dialog med Riksantikvaren i dette arbeidet.

Med beste hilsen

Cecilie Claviez

Museumsdirektør

Norsk Oljemuseum